

244 Tanulságos számok

A Központi Statisztikai Hivatal vasárnap közzétett első népszámlálási adatait az egész ország közvéleménye nagy figyelemmel kísérte. Az érdeklődés nem egyszerűen az ilyenfajta általános felmérés nyújtotta kuriózumoknak szólt. Az a segítőkészség, amely az összeírás, adatgyűjtés során a lakosság részéről megnyilvánult, már annakidején is világosan megmutatta: *népünk felismerte, hogy az idej, sorrendben a tizedik népszámlálás jelentősége túlnő a korábbiakén*, nemcsak hű tükrét adhatja a hazánkban lezajló történelmi átalakulásnak, hanem jelentős segítséget is nyújthat ahhoz. Ezért szövegszéd tárgya két nap óta falun és városon, családi otthonokban és munkahelyeken az első főbb népességi adatszoport, ezért olvassák, tanulmányozzák a sokatmondó számokat, következtetnek azokból és vitáznak rajtuk.

Vagyunk-e tízmilliósan az országban? — a hosszú ideje mindenkit érdeklő kérdés önmagában nézve csupán a kerek számok érdekessége iránti kíváncsiságot tükrözné, hiszen az előzetes becslések után nem volt kétséges, hogy napjainkban kisebb-nagyobb eltéréssel e szám körül alakul hazánk népessége. Másként értékelhetjük azonban e kíváncsiságot, ha összefüggéseiben tekintjük a tényt: 1960. január elsején 22 130 fő híján megközelítettük a »bűvös« számot, s a jelenlegi évi 45—50 000-es, viszonylag alacsony szaporulatot tekintve is népünk, ez a nagy család, az esztendő közepére várja tízmilliomodik tagját.

Ezt az adatot — az összehasonlításra csábító sok más közül — nem érdektelen összevetni egy korábbi népszámlálásával, az 1941-ivel. Abban az esztendőben 9 316 000-en éltek Magyarországon. Ma 662 000-rel többen. S ezt a növekedést csak a felületes szemlélő kicsinyelheti le. A két évtized egyes időszakainak megrázkódtatásai népességi viszonyaink alakulására súlyosan kihatottak. S éppen ez a hatszázhatvankétezres szám kézenfekvően bizonyítja, hogy *szocialista társadalmi rendszerünk úrrá tudott lenni a világháborús vérzivatar okozta szörnyű embervesztéseken*, felszámolta a múlt nyomasztó örökségét, a halált hozó népbetegségeket, a nyomorszülte egyikét, diadalmaszkodott az ellenforradalmi megpróbáltatás felett. Bízást állíthatjuk, hogy a békés körülmények, a gazdasági és kulturális felemelkedés, falun a termelési biztonság növekedése, a család segítése, az ifjúság megbecsülése, a szociális juttatások, s a nagy erővel meginduló lakásépítkezés az elkövetkezendő években a népszaporulat kedvező fellendülését is magával hozza.

Az első nyilvánosságra hozott adatok pontosan mutatják a hazánkban lezajló iparosodást. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az ország területén a népesség nagyarányú vándorlásának adatai. Az ipari központokban kínálkozó széleskörű elhelyezkedési s kedvező kereseti lehetőségek hatására az elmúlt tíz év alatt igen sokan költöztek lakóhelyükről az ország más részé-

be. Budapesten, a négy megyei jogú városban és azokban a megyékben, ahol a *felszabadulás óta az iparosítás rohamléptekkel haladt előre — ugrásszerűen megnövekedett a lakosság száma*. Csak egy példa: 1949 óta, az akkori 109 000 lakosú Miskolc 35 000 fővel — ennyi Sopron egész lakossága — gyarapodott. Tehát mintha minden harmadik miskolciból egy az utóbbi tíz esztendőben költözött volna a városba.

Hűen érzékeltetik az adatok a változást egyes megyék népesség-csökkenésében is: Békés, Tolna és Csongrád megyékben nemhogy nőtt volna, de egy-két százalékkal még csökkent is a lakosság a tíz esztendővel ezelőtthez viszonyítva. Más megyékben, ha számszerűleg nem is kevesebb a lakosság, a népesség vándorlása mégis jelentős. A legnagyobb természetes szaporulatú Szabolcs-Szatmárból például 70 ezren, Bács-Kiskunból és Hajdúból 50 ezren költöztek el más megyékbe, városokba az 1949-es népszámlálás óta. E változások kimutatásával a statisztikai adatgyűjtés segíti a népgazdasági tervezést. A gazdasági tervek készítésénél, a szociális, kulturális, egészségügyi intézmények fejlesztésénél ugyanis alapvető feltétel, hogy a tervezők figyelembe vegyék a népesség mozgását, változását. A népszámlálás adatai egyebek közt arra is figyelmeztetnek, hogy hol kell több *munkaalalmat* — és természetesen művelődési, szórakozási lehetőséget — teremteni.

Igen jellemző, a valóságot dokumentáló adatokkal gazdagodtunk a főváros népesedését tekintve is. A századforduló óta egymillió, 1949 óta 217 000 fővel emelkedett Budapest lakossága. Érthetővé válik, hogy fővárosunk vezetőinek milyen erőfeszítésébe kerül évről évre az új budapestiek tízezreiről gondoskodni, igényeikkel — lakás, közlekedés, közszolgáltatás, kereskedelem — rövid időn belül lépést tartani. S a feladatok csak sokasodnak, ha hozzávesszük: nappal további 200 000 dolgozó jár be a fővárosba a környékből falvakból, községekből, velük együtt kétmillió ember veszi igénybe — kézenfekvő példákkal élve — a villamost, a Közérteket. A helyes ipartelepítési politika, fővárosunknak komoly anyagi áldozatokkal járó gyorsütemű fejlesztése mindezek ellenére azzal biztat, hogy Budapest túlnépesedési problémája már a közeli években is kevesebb gondot okoz majd.

Beszédes, gondolatébresztő számokkal találkozhattak tehát mindazok, akik a Statisztikai Hivatal közleményét olvasták. Olyan számokkal, amelyek érthetően magyarázzák, pontosan mutatják társadalmi átalakulásunk jelenségeit, s tanulságul szolgálnak egyben. A számlálóbiztosok és statisztikusok munkája hozza most meg gyümölcseit: az időről időre napvilágot látó részletes adatok a továbbiakban is kitűnő segítő társai lesznek állami, gazdasági vezetőinknek a tervek kidolgozásakor, s kincsesbányául szolgálnak közigazdászainknak, pénzügyi, munkaügyi, szervezési szakembereinknek.

Fekete Gábor